

กฎหมายลักษณะหนี้ (5 - 6)

ศาสตราจารย์ ดร.ดาราพร ธีระวัฒน์
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ปีการศึกษา 2568

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการชำระหนี้ถูกต้อง

1. กำหนดเวลาชำระหนี้ (ม. 203)
2. ผู้ชำระหนี้ (ม. 314)
3. ผู้รับชำระหนี้ (ม. 315 – ม. 319)
- 4. วิธีการชำระหนี้ (ม. 320 – ม.323)**
5. สถานที่ชำระหนี้ (ม. 324)
6. ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้ (ม. 325)
7. หลักฐานการชำระหนี้ (ม. 326- ม.327)
8. การจัดสรรการชำระหนี้ (ม. 328- ม.329)
9. การวางทรัพย์ (ม. 331- ม. 339)

วิธีการชำระหนี้ (มาตรา 208 วรรค 1)

1. สิทธิของเจ้าหนี้ที่จะปฏิเสธ**การชำระหนี้บางส่วน**หรือ**การชำระหนี้เป็นอย่างอื่น** (ม.320)
 - ผลของการรับชำระหนี้บางส่วน
 - ผลของการรับชำระหนี้เป็นอย่างอื่น (ม.321, ม.322)
2. การส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง (ม.323)

ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดในการนำสิทธิเรียกร้อง มาชำระหนี้แทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงไว้

- ปัญหาการปรับใช้ความรับผิดของลูกหนี้ในความชำระดอกเบี้ยพร้อมตาม **มาตรา 322** กับ กรณีที่ลูกหนี้นำเอาสิทธิเรียกร้องจากบุคคลภายนอกมาโอนเพื่อการชำระหนี้ อย่างอื่น แล้วเจ้าหนี้เรียกชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องนั้นไม่ได้
- ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

ผลของการปฏิบัติการชำระหนี้โดยชอบ

1. ลูกหนี้ถูกปลดเปลื้องความรับผิด (มาตรา 330)

2. หนี้ระงับ

ผลของการปฏิบัติการชำระหนี้ไม่ถูกต้อง
ความรับผิดชอบของลูกหนี้

หลักความรับผิดชอบของลูกหนี้

1. ความรับผิดชอบหลัก (ม.215)

ความรับผิดชอบในการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้

2. ความรับผิดชอบ

2.1 ความรับผิดชอบลูกหนี้ผิดนัด
(ม. 216 , ม.217 , ม.224 , ม.225)

2.2 ความรับผิดชอบการชำระหนี้กลายเป็นหนี้วิสัย
เพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ (ม.218)

หลักความรับผิดกรณีลูกหนี้ผิดนัด

1. เหตุของการผิดนัด ม.204, ม.206
2. ข้อแก้ตัวของลูกหนี้ ม.205
3. ผลในความรับผิดของลูกหนี้ผิดนัด
ม.216, ม.217, ม.224 - ม.225

1. เหตุแห่งการผิดนัดของลูกหนี้

- 1) การผิดนัดเกิดจากการที่**มีคำเตือน**ให้ลูกหนี้ชำระหนี้หลังหนี้ถึงกำหนดชำระหนี้แล้วลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ (มาตรา 204 วรรคหนึ่ง)
= ประเภทยของหนี้ที่ต้องเตือน คือ หนี้ที่กำหนดเวลาชำระหนี้ที่ไม่แน่นอนตาม
วันปฏิทิน

1. เหตุแห่งการผัดนัดของลูกหนี้ (ต่อ)

2) การผัดนัดเกิดโดยไม่ต้องเตือน :

2.1 หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ตามวันแห่งปฏิทิน และลูกหนี้ไม่ได้ชำระหนี้ตามกำหนด ลูกหนี้ผัดนัดทันทีโดยไม่ต้องเตือนเลย (มาตรา 204 วรรคสอง)

2.2 หนี้มูลละเมิด (มาตรา 206) ลูกหนี้ผัดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด

2. ข้อยกเว้นการผัดนัด (ข้ออ้างของลูกหนี้ไม่ตกเป็นลูกหนี้ผัดนัด)

กรณีมาตรา 205 : การชำระหนี้ยังทำลงไม่ได้เพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ

- เป็นกรณีลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ได้ชั่วคราว
- เกิดจากพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ (กรณีไม่ได้เกิดจากลูกหนี้จงใจหรือประมาทเลินเล่อ , กรณีเจ้าหนี้ผัดนัด)
- ผลของมาตรา 205 ลูกหนี้ยังไม่ตกเป็นลูกหนี้ผัดนัดในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ตามม. 205 แต่หนี้ยังไม่ระงับ

หลักการเป็นเจ้าหนี้ผิดนัด

กรณี 1. เจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้โดยปราศจากมูลเหตุอันจะอ้างกฎหมายได้ (ม.207) = มีการที่ลูกหนี้ขอปฏิบัติชำระหนี้โดยชอบตามม. 208, ม.209

กรณี 2. เจ้าหนี้ไม่เสนอที่จะชำระหนี้ตอบแทนตามที่พึงต้องทำ (ม.210)

ข้อแก้ตัวของเจ้าหนี้ (ทำให้เจ้าหนี้ไม่ผิดนัด)

1. ลูกหนี้มีได้อยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ได้ (ม.211)
2. เจ้าหนี้มีเหตุขัดข้องชั่วคราวไม่อาจรับชำระหนี้ (ม.212)

ผลของเจ้าหนี้ผิดนัด

1. ลูกหนี้อ้างข้อแก้ตัวว่ายังไม่ตกเป็นลูกหนี้ผิดนัด (ม.205) แต่หนี้ยังไม่ระงับ
ลูกหนี้ยังมีหนี้ที่ต้องชำระอยู่
2. ลูกหนี้มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้ความระมัดระวังดูแลรักษาทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง
(มาตรา 323 วรรคสอง)

ผลของเจ้าหนี้ผิดนัด (ต่อ)

3. ลูกหนี้ได้รับการปลดเปลื้องความรับผิดชอบอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ในความเสียหายที่ไม่ได้เกิดจากความผิดของลูกหนี้ (ม. 330)
4. เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่างที่ตนผิดนัด (ม.221)
5. ลูกหนี้มีสิทธิในการวางทรัพย์ (ม.331)

ผลของเจ้าหนี้ผิดนัด (ต่อ)

6. ระหว่างเจ้าหนี้ผิดนัด การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย
- 6.1. ในกรณีสัญญาต่างตอบแทน ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพันธวิสัย มิได้เกิดจากพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิด (ม. 219) และลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการได้รับชำระหนี้ตอบแทน (ม.372 วรรคสอง)
- 6.2 ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพันธวิสัย เกิดจากพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย (ม. 218)